

פרק ה

המחשבות

קכג הממחשבות

רואה איך צדיק יש באומות העולם כגן יתרו ורחב, מביאו ומדבקו בישראל⁶. ויש גם מין שלishi של מחשבות של אמת ושל קדשה שחן מיהדות דока לישראל, לא רק מצד הסגנון כי אם מצד התוכן והפנימ, וממי שבא לעיר בדברים הללו נתיעים של חזץ הרי הוא מערבב ופוגם. לאלה לא יעיל שום שינוי צורה, ושם ייפוי סגנון, מצון הננו: «עם לבודד ישכן ובוגום לא יתחשב»⁷. אמנם הרجل גדול, בקיות מיוחדת, וחיריפות מרגלית, צריכה היא המחשכה עד שתוכל לבקר בבירור בין אלה החלקים, שלא להחליף מיננו. על כן נמצאו בין גדולי הדורות אחרים משתמשים מכל הבא לידם מטובי חכמי האומות, אפילו בדברים יותר נשגבם, ואחרים בורחים מזה לגמרי, ואחרים שעומדים בתוך, נוטים לכואן ולכאן, מקרבים בימיין ומרחקים בשמאל, ושניהם גם כן להיפר, שוז הכל תלוי באוטו החלק שהענינים הנדרכים מגיעים לשם, והרגש הקדוש הפנימי מנה את קדושי הרעיון למטרה היותר טוביה, «עין ד' אל יראייו»⁸, «ותמתם ישרים תנחותם»⁹.

שתהלאו מות מתגברת בישראל, בדרך הרואי לקדשה וברכה, צריכה היא לעולם לנונן, לרוםם ולשגב את הצדדים המזוחדים לננו שאין בהם חלק ונחלה לוולטנו, להרבותם ולהרחיבם, אבל לא לזרות הלהת את כל הדברים הכלליים שבדברים שבדקה והגינוי טהרה אפילו אוטם שם כלליים מצד חכם, וקלוחומר אוטם שם כלליים גם כן מצד סגוננו. «הלו את ד' כל גוים, שבחוו כל האומות, כי גבר עליינו חסדו ואמת ד' לעולם, הלווה»¹⁰, אדרבה כשיתחזקו הדברים הפרטיטים ממילא הענינים הכלליים מוסיפים אומץ ובריאות, עד שם כל כך מבהיקים, באופן שלא די שנכל להיות לברכה לעולם מצדנו הפרטיט, עוד נוכל לתרבות ברכה מיוחדת ג'כ' מצד חלכנו הנשגב באוצר הכלל, «ונברכו בר כל משפטות תארמה ובורעה», אפילו ספינות הכותות מגליה לאספניה אינן מתרככות אלא בשבייל ישראל¹¹.

עלינו לדעת שמצד הגוע הטהור שלנו — שדока בשנכה עד עז ההכרה הרוממת, בחכמה שלמה ורוח חי באמת, נדע בצדק להתפarr באור האلهי השורה עליו «שבטי יה עדות לישראל להזות לשם ד'»¹² — מצד האופי הפרטיט הווה המזוחד לנו, הננו עומדים גם במצב הדברים הכלליים לאות ולמופת לעולם, נשנשמור יפה את סגולתנו «ונודע בגוים זרעם וצעאייהם

המחשבות הרוחניות מתחלקות, ביחסן לחלוקת עמים, בשלשה חלקים כללים: ישנן מחשבות כלויות גדולות וקדשות שאינן נוגעות כלל בנהלת כל גוי ואומה, וכל חכמי לב, וכל קדושים רוח, שככל adam אשר על פני האדמה, שווים בהן לטובה. «מיעד אני עלי שמים הארץ עשוה נך רוח הקודש בין איש אשא, בין עבד ובין שפחה, הכל לפי המעשה שהוא נך רוח הקודש שורה עלייו»¹³. «כתנים לויים וישראלים לא נאמר אלא adam מלמד שאפיין נכרי וועסוק בתורה הרי הוא ככתן גדול»¹⁴, הדברים הכלליים הללו, מצד עוזם גביהם. איןם מקבלים שם שינוי מצד המצב של adam המשיג אותם, כיון שהאדם מגיע לכך דעתו כלפי מעלה במובן הנעלם והנסגב, שכabil כד אפיקו אותם שאינם מכיריהם לא את ישראל ולא את אביהם שבשמיים קוריהם לשם אלה עולם רבון כל העולמים «אליה דאליה»¹⁵, «כי מזרח שמש ועד מבאו גודלשמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש לשם»¹⁶. סוג הדברים מצד עצם מאירים ומשלימים, כל מן שם עומדים ברום גביהם, ואינם משתפלים לדרכם להעסיק עם איו צבון החברותי מייחד. ומה המין נהגו גדולי הדורות מעולם לקבל באהבה את הנאמר «מן החסידים זההם שיכל אומה»¹⁷. עוד מון שני יש, שבזמנים הדברים הנם כליך כלליים עד שאין הפרש באיזה שפה ולשון ומאהה בן אומה שייאמרו, ומכל מקום הם סמכים לרגשי לב ולהשפעות מעשיות באופן קרוב עד שם משתנים מצד הסגנון שלהם לפי תכונה של כל אומה, לפי דרכיה ומחשובותיה. על כן הדברים הללו הם צרכיים להיות מיוחדים לישראל שלא לערבב את הסגנון המזוחד הטהור שלנו בסגנון רוד «דלא לעירב צולמיה בצלמא דארמאה»¹⁸, ולפעמים ימצאו גבורי חיל הכאמי לב שידעו לסן ולזכר את התוכן הפנימי, השווה בעצם, להביאו יפה בסגנון הישראלי המזוחד והטהור, ואו יהוה לברכה, כאוთה תברכה שכאת בכללות על יישרל מהגרים המעלים: «שכישרל עושן רצונו של מקום, הקב"ה

6 עיין מדרש שיריהשרים רבתה, פרשה י/ר.

7 במדבר כ"ג, י.

8 תהילים ל"ג, י"ה. 9 משלי י"א, ג.

10 תהילים ק"ז.

11 עיין בראשית י"ב ג' יבמות סג.

12 תהילים קכ"ב, ד.

1 תנא דברי אליתיו רבתה, פרק ט. 2 עבודה תירזה ג. 3 עיין מלאכי אי"א, ומוחות קי.

4 עיין הקדמת אוכנות הלבבות, ד"ה: «וכאשר נגמרה».

5 זהה וייחידי ריט-רכז וזהר אמר קד:

ב' ספריטים רבים חכמו ועבדו זורה
בעבודתה היאר עיקר עבודהזה ומה משפטה ומעשהיה. צונו הקב"ה שלא לקרות באותן הספריטים כלל, ולא נהרו בה ולא בדבר דבריה, ואפלו להסתכל בדמות הצורה אסור, שני אל חפנו אל האלילים. ובעניין זה נאמר ונפנ' תדרש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו, שלא חטא על דרך עבודהזה היאר הוא ואע"פ שאין

אתה עובד, שדבר זה גורם לך להפנות אחראית [ג] ולעשות כמה שהן ערשין שנו, ואעשה כן גם אני ג' וכל הלאוין הalgo בענין אחד הוא, והוא שלא יפנה אחר עבודה זורה. וכל הנפנה אחראית בדרך שהוא עושה בו מעשה הרי זה לוקה : ולא עבודה זורה בלבד הוא אסור להפנות אחראית במחשבה, אלא כל מחשבה שגורמת לו לאדם לעקור עיקרי מיעקי רתורתו מוחהירין anno שלא להעלותה על לבנו ולא נסח דעתנו לכך ונחשב ונמשך אחר הרהוריו הלב. מפני שדעתו של אדם קצורה ולא כל הדעות יכולות להשיג האמת על בריו, ואם ימשך כל אדם אחר מחשבות לבו נמצאו מהחריב את העולם לפי קוצר דעתו : כיצד.

פעמים יתר או אחר עבודה זורה. ופעמים יחשב ביחיד הבורא שהוא שמא אין. מה למלعلا מה למטה מה לפנים מה לאחר. ופעמים בנבואה שמא היא אמת שמא אינה. ופעמים בתורה שמא היא מן השמים שמא אינה. ואני יודע המדות שידון בהן עד שידעו האמת על בריו, ונמצא יוצא לידי מינות :

ועל ענין זה הזהירה תורה ונאמר בה ולא תתוור אחריך לבבכם ואחריהם עיניכם אשר אתם זונים אחריהם. כלומר לא ימשך כל אחד מכם אחר דעתו הקצרה וידמה שמחשבתו משגת האמת. כך אמרו חכמים אחרי לבבכם זו מיניות ואחריהם עיניכם זו זנות. ולאו זה אע"פ שהוא גורם לאדם לטרדו מן העולם הבא אין בו מלכות :

1 לימוד אמוני

בתוך כל מחזור של תלמידים חדשים שבאים לישיבה, יש מהם ששאלים אלה הרבה? מה החידושים המזוהים והספציפיים של ישיבה זו? אין הכלונה לחיזוקים הלכתיים אלא לחיזוק בדרכם הלימוד. הרי קיימות עוד הרבה ישיבות? זאת הגדונת לחיזור על הדברים היסודיים שלא תמיד ברורים די הצורך: על גבי למדוד ההלכה, לאמיתתת של תורה, גם קיימים לימודיים "אני אמאמין". אמונה אינה מוצמצמת רק באמירות "אני אמאמין", בומר "אני אמאמין" או בראיקוד "אני אמאמין". אמונה היא לימוד. יש ללמידה, לשנן ולהזק בקורסנו את יסודות האמונה, עד שתהיה להכרה ויריעה שלמה באדם כולה, בכל נשיימת החיים שלו, ומתוך כך היא מתגללה בשכל, ברגש ובשאר החושים². לפני שנים היו רגילים לומר שישיבת 'הרבי' עניינה למדוד 'מוחשבה'. בזמן האחרון השתרחרנו מן הביטוי ל'מדוד מוחשבה', ובמקוםו בא ביטוי יותר נכון: 'לימוד אמונה'. אמונה צריכה לימוד. אמונה אינה רק אמרית מיללים בעלה. אמונה היא הלימוד היוצר גוף, הכמה והיוצר גדולה, המחשבה היוצר גדולה, ההשקפה היוצר גדולה, שמקיפה את כל האדם כולה וככל העולם כולה.³

אמונה היא ידיעה ממוקור "הוחנן לאדם דעת"⁴, שהיא הכרת כל האדם כולה, כל נשמת החיים שלו. מתוך "זיהח באפיו נשמת חיים"⁵, מתוך "צלם אליהם" שכאותם, נשכים כל הכוחות שבאדם: הכוח השכלתי, הכוח הרגשי, הכוח המחשבי והשירותי. לימוד אמונה אינו פחות מכל לימוד, אלא הרבה יותר. והוא לימוד האמת היוצר גדולה והבנת דברים העומדים ברומו של עולם. הוא כוללת בירורים אלוהיים עילאיים מדעיים הגיוניים אמתיים. נכון שאמונה צריכה להיות ת邏מיה, אבל מה הפירוש של תמיות? טפשות?⁶

אמונה אין זה 'סתם', אלא היא חכמה גדולה שיש ללמד אותה.